

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Creure en el món i acceptar la mort, des de Portbou

La imponent i fantasmal estació de Portbou ens protegeix de la tramuntana, però ens deixa a la intempèrie davant la memòria. Tot just entrar-hi, s'hi convoquen tot de fantasmes i t'entren ganes de plorar. Quantes maletes i quantes vides extraviesades, quants exilis i migracions forçades, quanta por i quanta misèria. La immensitat de l'estació és un gran buit, un no-res que demana que l'omplim de memòria, que hi posem veus, històries, records, persones. Que no s'esborri del tot el rastre dels vençuts.

Ara que m'hi he passat, recupero amb un any de retard la prosa poètica de *L'estació de Portbou*, de Jordi Carrió (Curbet Edicions), amb fotos de Manel Esclusa. Llegir i remirar aquest llibre és quedar-te suspès en l'aire, en el temps, ingràvid, com aquest cop de vent que mentre camino pel port em sosté amb el cos vinclat cap endavant. No caic. Sempre volem tornar a ser aquell infant que juga, sempre volem viatjar en el temps... No soc en el present. De cop soc en l'hora del comiat de Walter Benjamin, aquell fosc 1940, jugant amb la mort. He baixat les escales del memorial a Benjamin

MANEL ESCLUSA

“TRIES LA PARAULA MORT: L'ANOMENARÀS ETERNITAT”, ESCRIU JORDI CARRIÓ

fet per Daniel Karavan, “una ascensió al fons”, escriu Carrió citant José Àngel Valente.

Tots juguem sempre amb la mort, oi, Jordi? Fa unes setmanes em vas trucar, “com a amic”, per dir-me que et queda poc temps: “Sempre he dit que la mort no em feia por i ara ho estic demostrant”. “La mort immortal”, escrius. I també: “Ulls

closos, has vist l'inexplicable misteri de l'hora incerta. Tries la paraula mort: l'anomenaràs eternitat”. I encara, et preguntes: “¿No mirem mai de cara ni el sol ni la mort?” Tu sí, i la mires amb esperança, segueixes creient en el món: “A nosaltres, l'espècie humana, ens cal una pau més alta i no morir de mala mort”.

La Marina Garcés, al final de *L'estació de Portbou*, hi posa altres paraules: “Podríem imaginar que la mort tornés a ser només mort? Aquest podria ser el nom de la utopia. D'una utopia que no es projecta en la vida eterna, sinó en el present de viure i la seva finitud. Ser finits, parcials, localitzats, vulnerables, mortals: aquesta és la força immensa de la consciència humana”.

El llibre acaba, esclar, amb una fotografia de la maleta de Walter Benjamin, els seus papers, els seus carnets, les ulleres... Portbou és avui un poble decadent, escrotonat, mig deshabitat. Hi passen pocs trens, s'hi aturen pocs viatgers. Només li resta la grandesa tràgica d'aquell jueu derrotat que va triar-la per morir, i que ens va deixar un bri d'esperança: “L'única esperança és la dels que han perdut l'esperança”. ♦♦

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

La viuda ha enviudat i la vídua... també

Una de les forces que transformen les paraules d'una llengua és la que les modifica perquè facin de més bon dir. Els parlants no som masoquistes i si, canviant-les una mica, fem la paraula més pronunciada, la forma canviada prospera. Tècnicament, del canvi que altera l'ordre dels sons se'n diu *metàtesi*.

En alguns casos, sense expulsar la forma inicial del diccionari, la metàtesi triomfa: *òliba* s'imposa a *òbila*, *quixalla* a *xicalla* i *tremprat* a *temprat*. I en d'altres, la forma culta resisteix (*àliga*/*àguila* o *egua*/*euga*). Però a mesura que la llengua es codifica, la norma tendeix a arrufar el nas davant el que considera “una paraula mal dita”. Als anys 80 ens ho passàvem bé fent *gincames*, però els saberuts acadèmics ens van dir que

n'havíem de dir *gimcanes*, encara que ens embarbusséssim.

Una altra força que actua sobre el català quan volem parlar o escriure bé és la que ens indueix a triar entre dues formes la més allunyada del castellà, per més viva que sigui l'altra. L'usuari insegur està convençut que *vidu* o *vídua* és més correcte i català que *viudo* o *viuda*. Ignora que *vidua* era la forma llatina que la llengua va adaptar –perquè fes de més bon dir– convertint-la primer en *viuva* i després en *viuda*.

L'ESFORÇ PER “PARLAR BÉ” –HO VEIA CLAR MOLIÈRE– ENS POT PORTAR A FER EL RIDÍCUL

A la *viuda* li fa molt mal el *viudo*, amb aquesta o final tan estigmatitzada pels puristes. Però la família no s'acaba aquí. També hi ha les pensions de *viudetat* i el verb *enviudar*.

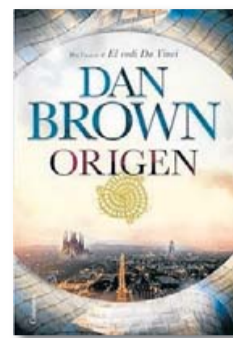
I és que l'esforç per “parlar bé” –ho veia clar Molière– sovint porta a fer el ridícul. Perquè, si ja costa dir *viduïtat*, el verb *enviudar* (que és al diccionari) només el poden conjugar els campions de la pedanteria.

No és gens estrany, doncs, que les *vídues* cobrin pensions de *viudetat* després d'haver *enviudat*. I dic això en un intent de fer reflexionar el lector sobre el concepte “parlar bé”. En el camí que fa la parla popular fins a arribar a *viudo* hi ha més sentit de llengua, més autenticitat i més saviesa que en el purisme que el pretén desfer. Cal *Viudo* no pot ser Cal *Vidu* en un país fidel a ell mateix. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Origen
DAN BROWN
Columna
608 pàgines, 22,50 € 2/11

[2] El llibre de La Marató: malalties infeccioses
DIVERSOS AUTORS Columna
224 pàgines, 10 € 1/6

[3] El noi del Maravillas
LLUÍS LLACH
Empúries
512 pàgines, 21,50 € 3/6

[4] Una columna de foc
KEN FOLLETT
Rosa dels Vents
944 pàgines, 24,90 € 4/14

[5] Fer-se totes les il·lusions possibles
JOSEP PLA Destino
258 pàgines, 20,90 € 3/3

NO-FICCIÓ

[1] Operació urnes
LAIA VICÈNS I XAVI TEDÓ
Columna
160 pàgines, 15,90 € -/1

[2] El que la terra m'ha donat
LLUÍS FOIX / Columna
224 pàgines, 19,90 € 5/8

[3] Transforma la teva salut
XEVI VERDAGUER
Rosa dels Vents
296 pàgines, 17,90 € 1/12

[4] Un hivern fascinant
JOAN MARGARIT
Proa
96 pàgines, 16 € 2/7

[5] Summits of my life
KILIAN JORNET
Ara llibres
208 pàgines, 25 € 4/8

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Origen
DAN BROWN
Planeta
640 pàgines, 22,50 € 1/11

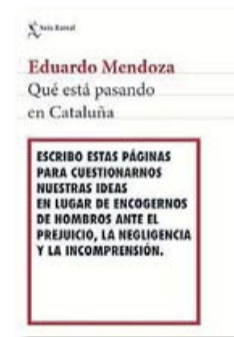
[2] Patria
FERNANDO ARAMBURU
Tusquets
648 pàgines, 22,90 € 4/67

[3] El huevo invisible
JAVIER SIERRA
Planeta
500 pàgines, 21,90 € 2/7

[4] Los pacientes del doctor García
ALMUDENA GRANDES Tusquets
768 pàgines, 22,90 € 5/15

[5] Eva
ARTURO PÉREZ-REVERTE
Alfaguara
290 pàgines, 20,90 € 8/10

NO-FICCIÓ

[1] ¿Qué está pasando en Cataluña?
EDUARDO MENDOZA Seix Barral
48 pàgines, 8 € 1/3

[2] La alegría de cocinar
KARLOS ARGUIÑANO
Planeta
420 pàgines, 19,90 € 2/6

[3] Transforma tu salud
XEVI VERDAGUER
Grijalbo
296 pàgines, 17,90 € 3/12

[4] Torres en la cocina
SERGIO TORRES I JAVIER TORRES
Plaza & Janés
224 pàgines, 21,90 € -/4

[5] 40 años de historia con El Jueves
JORDI RIERA PUJAL RBA
224 pàgines, 24 € 4/5

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat